

K. Starzyński, P. Świąder, M. Wróbel

Bucz, st. 2, gm. Przemęt, woj. leszczyńskie, AZP 61-22/24

Informator Archeologiczny : badania 31, 107-108

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BRODZISZEWO, st. 37, gm. Szamotuły, woj. poznańskie

- osada kultury pomorskiej (wczesna epoka żelaza)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr Agnieszkę Łaszkiwicz, mgr. Tadeusza Łaszkiwicza i mgr. Zenona Seroczyńskiego (Pracownie Konserwacji Zabytków, Sp. z o.o., Poznań). Badania na trasie rurociągu jamajskiego (st. nr 149).

BUCZ, st. 2, gm. Przemęt, woj. leszczyńskie, AZP 61-22/24

- ślady osadnictwa neolitycznego
- osada kultury łużyckiej (wczesna epoka żelaza)
- osada kultury pomorskiej (wczesna epoka żelaza)
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
- osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
- cmentarz z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone we wrześniu przez mgr. mgr. K. Starzyńskiego, P. Świądę, i M. Wróbla (Wielkopolski Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego Oddział w Trzebinach). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Łącznie przebadano 490 m².

Ratowniczy tryb postępowania delimitował procedurę poznawczą do działań konserwatorskich. Założono 2 wykopy. Eksplorację (w wykopie 1 pełną, w wykopie 2 tylko do I poziomu obiektów) prowadzono warstwami naturalnymi, poczynając od uporządkowania nawarstwień wtórnych. Luźny materiał neolityczny — fragment naczynia i 5 odpadów krzemienych (wióry i odłupki) — zarejestrowano na pograniczu podglebia i calca, około 70 cm poniżej stropu humusu. Osadnictwo kultury łużyckiej i kultury pomorskiej reprezentowały: palenisko, 2 jamy o niesprecyzowanej funkcji i 209 fragmentów ceramiki z elementami charakterystycznymi dla okresu halsztackiego D i okresu lateńskiego C. Większość z 22 fragmentów naczyń wczesnośredniowiecznych odkryto w wykopie 2. Pobieźna ocena cech mikromorfologicznych pozwala sprecyzować ich chronologię na młodsze fazy tego okresu. Zapewne można z nim też łączyć część jam o nieokreślonej chronologii. Zabytki z późnego średniowiecza — okresu nowożytnego wiążemy z funkcjonującym w tym okresie cmentarzem oraz pobliską wsią. Materiały z osady (fragmenty naczyń, żużel, polepa) odkryto w większości na złożu wtórnym. Możliwe, że część naczyń mogła mieć związek z ówczesnym rytuałem pogrzebowym (niewielkie, cienkościenne, uchate kubki). Znaleziska rejestrowano w warstwie podglebia, w wypełni-skach jam grobowych z I i II poziomu oraz w wypełniku ogrodzenia. Na cmentarzysku szkieletowym odkryto 88 grobów. Zmarłych chowano w drewnianych trumnach. Jamy grobowe były orientowane według dwóch kierunków: wschód-zachód i południe-północ. Wydzielono co najmniej IV fazy cmentarzyska w wykopie 1 oraz II fazy w wykopie 2. Do najstarszej fazy zaliczono 34 groby. W jej obrębie wydzielono 14 pochówków i *ossuarium*, będące najprawdopodobniej najstarszymi grobami w tej części nekropolii (kości z *ossuarium* były nadpalone i rozkawałkowane). Zmarli z najwcześniejszej fazy pochowani byli głową w kierunku północnym lub południowym. Dwa groby dziecięce zorientowane były zgodnie z osią wschód-zachód i zlokalizowane zostały poza ogrodzeniem cmentarza, możliwe że po likwidacji parafii i kościoła w Grobi (Dębinie). Generalnie cechą pochówków był brak wyposażenia, jedynie w jednym grobie, na wysokości kręgów piersiowych, odkryto żelazną, owalną płytkę/szkaplerz. Interesujące są elementy konstrukcyjne trumien: wykonano je z drewnianych szczap, mocowanych żelaznymi gwoździami. W dwóch przypadkach wieka trumien były zaopatrzone w szklane „okienka”. Jeden z grobów był pochówkiem zbiorowym, a przy szkielecie, prawdopodobnie mężczyzny, na wysokości kości dłoni odkryto krzemienne krzesiwo/skałkę. W innym z grobów szkielet był ułożony na boku. II poziom grobów to 11 pochówków: starsze zorientowane były według osi wschód-zachód, młodsze (przecinające starsze pochówki) miały układ południe północ. III poziom to 6 pochówków: 5 miało orientację wschód-zachód, a jeden południe-północ. Kości szkieletów są źle zachowane (kruche i zerodowane). Zmarli układani byli głowami w kierunku zachodnim, twarzami ku wschodowi. W obrębie IV poziomu zarejestrowano 6 pochówków. W ramach wykopu 2 zainwentaryzowano 41 grobów: 27 o orientacji wschód-zachód (grobys starsze), 14 o orientacji południe-północ

(młodsze). W trakcie oczyszczania stropu grobów odkryto brązowy medalik oraz żelazny skobel. Na podstawie analizy źródeł, odkrytych w większości na złożu wtórnym, badaną partię cmentarzyska datujemy na XV-XVII w.

Materiały przechowywane są w Wielkopolskim Ośrodku Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego Oddział w Trzebinach.

Badania powinny być kontynuowane w zachodniej partii stanowiska.

CHARŁUPIA MAŁA-OSMOLIN, st. 5, gm. loco, woj. sieradzkie

- cmentarzysko ciałopalne grupy wschodniowielkopolskiej kultury łużyckiej (okres halsztacki)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Piotra Kurowicza (Muzeum Okręgowe w Sieradzu). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 156,5 m².

Badania skoncentrowano na obszarze niszczonej przez wkopy rabunkowe. Odkryto 36 grobów kultury łużyckiej: 19 popielnicowych, 16 jamowych oraz jeden uznany za zniszczony. Groby jamowe wyposażone były we fragmenty mocno rozdrobnionej ceramiki, pochodzącej z kilkunastu naczyń. W grobie 38 oprócz ułamków ceramiki odkryto żelazny naszyjnik zdobiony tordowaniem oraz 2 bransolety wykonane z żelaznego pręta. W większości grobów popielnicowych przepalone kości składano w naczyniach jajowatych oraz w amforach i wazach. Naczynia te, a także czerpaki, kubki, amfory i naczynia miniaturowe zdobione były głębokim rytem, charakterystycznym dla grupy wschodniowielkopolskiej. W grobie 22 odkryto 2 miniaturowe amfory, naszyjnik oraz 2 kółeczka z brązu. W grobie 27 na przepalonych kościach znaleziono czerpak, miniaturową amforę, grzechotkę glinianą oraz ozdoby z brązu: szpilę z łabędzią szyjką, bransoletę i fragment naszyjnika. W grobie 53 w jajowatym naczyniu odkryto tabakierkę. W jednym przypadku (grób 49) w popielnicy nie odkryto kości tylko miniaturowe naczynie. W wielu grobach znaleziono fragmenty ozdób z brązu, paciorek szklany oraz licznie występujące drobne narzędzia i okrzeski krzemienne. Cmentarzysko można datować na okres halsztacki.

Badania powinny być kontynuowane.

Chełmża, st. 21, gm. loco, woj. toruńskie - patrz: wczesne średniowiecze

Czarnówko, st.5, gm. Nowa Wieś Lęborska, woj. słupskie - patrz: młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich

CZOSNOWO, st.35, gm. Przechlewo, woj. słupskie, AZP 23-32/35

- osada kultury łużyckiej (środkowa epoka brązu – wczesna epoka żelaza)
- osada produkcyjna kultury pomorskiej (wczesna epoka żelaza)
- cmentarzysko pomorskie z grobami skrzynkowymi (okres halsztacki D – środkowy)
- okres lateński)
- ślady osadnictwa kultury oksywskiej (młodszy okres przedrzymski)
- ślady osadnictwa średniowiecznego

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Lucynę Leśniak (Instytut Prahistorii UAM w Poznaniu). Finansowane przez PSOZ.

Stanowisko badane rowami sondażowymi w 1913 r. przez Kutschkowskiego z Muzeum Prowincjonalnego w Gdańsku. Przebadano łącznie powierzchnię 10 arów uzyskując materiał zabytkowy (ceramika, kości, polepa, zabytki kamienne, brązowe), wydzielono 130 obiektów, m.in. groby skrzynkowe kultury pomorskiej oraz groby jamowe, w tym pomorskie. Na stanowisku stwierdzono obecność osadnictwa pomorskiego leśnego, oksywskiego i średniowiecznego. Łącznie zarejestrowano 7500 fragmentów ceramiki oraz naczynia z obiektów grobowych, z których pochodzą brązowe ozdoby. Wśród zarejestrowanych obiektów wyróżniono: paleniska, ogniska, jamy gospodarcze, groby jamowe, groby skrzynkowe, dołki postępowe, obiekty o innym charakterze. Materiał osteologiczny poddany został analizie antropologicznej i archeozoologicznej.